



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobců **a) Bc. L. R. a b) T. R.**, proti žalovanému **Finančnímu úřadu pro hlavní město Prahu**, se sídlem Praha 1, Štěpánská 619, v řízení o kasačních stížnostech žalobců proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2020, č. j. 17 Af 9/2020-45,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobce a) **se z a m í t á .**
- II. Řízení o kasační stížnosti žalobkyně b) **se z a s t a v u j e .**
- III. Žalobci **n e m a j í p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovaný **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti žalobkyně b).

Odůvodnění:

[1] Žalobci napadli žalobou podanou k Městskému soudu v Praze rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 1. 2020, č. j. 9272290/19/2006-52523-110517. Tímto rozhodnutím žalovaný nevyhověl námitce žalobce a) podané proti vyrozumění žalovaného o výši nedoplatku na dani z přidané hodnoty a pokutách za porušení povinností souvisejících s kontrolním hlášením. Oba žalobci současně v řízení před městským soudem požádali o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

[2] Městský soud v záhlaví označeným usnesením žalobu žalobkyně b) odmítl (výrok I.) z důvodu, že se napadené rozhodnutí nijak nedotýká její právní sféry, ale toliko právní sféry žalobce a). Účastníkem daňového řízení, v němž bylo žalobou napadené rozhodnutí

vydáno, byl pouze žalobce a) nikoliv žalobkyně b). Výrokem II. napadeného usnesení bylo rozhodnuto, že ve vztahu mezi žalobkyní b) a žalovaným nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení. Výrokem III. napadeného usnesení městský soud nevyhověl žádosti žalobce a) o osvobození od soudních poplatků; výrokem IV. zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce a současně jej výrokem V. vyzval k úhradě soudního poplatku za žalobu.

[3] Žalobce a) [dále jen „stěžovatel a)“] a žalobkyně b) [dále jen „stěžovatelka b)“] podali proti usnesení městského soudu obsahově shodné kasační stížnosti. Současně oba požádali o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[4] Stěžovatelé v kasačních stížnostech uvedli, že je podávají z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) až e) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Jsou přesvědčeni, že postupovali zákonným způsobem, popsali a doložili všechny požadované skutečnosti. Uvedli, že došlo k nezákonnému jednání ze strany Finančního úřadu pro Prahu 6 v souvislosti s krytím trestné činnosti (krácení daně, zpronevěra) společnosti TRISIA, a. s. – KD Třinec. V kasační stížnosti dále popsali svou obtížnou životní situaci a zdravotní obtíže. Namítají, že došlo k četným zásahům do jejich základních práv a svobod.

[5] Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 25. 6. 2020, č. j. 3 Afs 183/2020-16, zamítl žádost stěžovatele a) o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Usnesením z téhož dne č. j. 3 Afs 183/2020-17, nevyhověl žádosti stěžovatelky b) o osvobození od soudních poplatků a zamítl její žádost o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Současně stěžovatelku b) vyzval k zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost a předložení plné moci udělené advokátovi k zastupování v řízení o kasační stížnosti, případně k prokázání, že má právní vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie, a to ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení usnesení.

[6] Pro úplnost soud konstatuje, že stěžovatele a) poplatková povinnost netíží a rovněž není povinen být v řízení o kasační stížnosti podle § 106 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem, neboť jeho kasační stížnost [na rozdíl od kasační stížnosti stěžovatelky b)] míří proti procesnímu rozhodnutí, kterým nebylo řízení o jeho věci skončeno (viz usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná z webu www.nssoud.cz).

[7] Dne 14. 7. 2020 Nejvyšší správní soud obdržel obsahově shodná podání stěžovatelů, v nichž stěžovatelé opětovně požádali o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Soud o těchto žádostech nerozhodoval. Jak je uvedeno výše, stěžovatele a) poplatková povinnost za kasační stížnost vůbec netíží. Pokud jde o žádosti stěžovatelů o ustanovení zástupce [byť zastoupení stěžovatele a) v řízení o kasační stížnosti není nutné, je možné] a žádost stěžovatelky b) o osvobození od soudního poplatku, vycházel tento soud z rozsudku ze dne 17. 6. 2008, č. j. 4 Ans 5/2008 - 65, podle něhož „o podané žádosti o osvobození od soudního poplatku musí být rozhodnuto dříve, než soud pro nezaplacení soudního poplatku řízení zastaví. Toto obecné pravidlo však má své výjimky, neboť jeho mechanické uplatňování by mohlo v některých případech vést ke zbytečnému prodlužování řízení opakováním stále stejných žádostí a rozhodnutí o nich. O opakované žádosti o osvobození od soudního poplatku v rámci jednoho řízení je soud povinen rozhodnout jen v případě, že tato žádost obsahuje nové, dříve neuplatněné skutečnosti, zejména došlo-li ke změně poměrů

pokračování

účastníka řízení.“ Stěžovatelé v opakovaných žádostech neuvedli žádné nové skutečnosti, rovněž netvrdí, že by došlo ke změně jejich poměrů.

[8] Pokud jde o kasační stížnost stěžovatele a), Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v jejím rozsahu (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[9] Kasační stížnost stěžovatele a) není důvodná.

[10] Stěžovatel a) brojí proti výrokům napadeného usnesení, jimiž byly zamítnuty jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[11] Podle § 36 odst. 3 věty první až třetí s. ř. s. platí, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*

[12] Podle § 35 odst. 10 věty první, části věty před středníkem, s. ř. s. *navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.*

[13] Účastníkovi lze k jeho žádosti přiznat osvobození od soudního poplatku tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky k jeho úhradě, a 2) jeho návrh není zjevně neúspěšný. Přiznat osvobození od soudního poplatku zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[14] Je přitom povinností navrhovatele, aby soudu dostatečně konkrétně popsal své osobní, majetkové a výdělkové poměry a současně aby projevil zákonem předpokládanou aktivitu a předložil doklady prokazující nemajetnost. Nesplní-li tuto povinnost, soud jeho poměry z úřední povinnosti nezjišťuje (viz například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50).

[15] Městský soud shledal, že stěžovatel a) nesplňuje obě výše uvedené podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud učiněné závěry přezkoumal a dospěl k závěru, že plně obстоjí. Stěžovatel v řízení před městským soudem předložil *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech* (dále jen „prohlášení“), ve kterém uvedl, že žije sám, trpí zdravotními obtížemi v důsledku několika trestných činů, jichž byl obětí, je na něm finančně závislá jeho matka [stěžovatelka b)], která je starobní důchodkyní a která rovněž trpí vážnými zdravotními obtížemi po pracovním úrazu. V části prohlášení týkající se příjmů uvedl, že není zaměstnán, zdrojem jeho příjmů je podnikání, respektive samostatná výdělečná činnost („*správa sítí, zprostředkovatelská činnost*“), nemá žádný majetek větší hodnoty. Nemajetný je v důsledku soudních řízení, jež je nucen vést. Pokud jde o výši příjmů z podnikání a samostatné výdělečné činnosti, neuvedl stěžovatel a) žádnou částku, pouze odkázal na přiložené přiznání k dani z příjmů fyzických osob. V části prohlášení týkající se závazků uvedl, že má dluhy na zdravotním a sociálním

pojištění, na něž se současně váží úroky a penále. Tyto dluhy nevyčísлил. Dále uvedl, že má půjčku za účelem samostatné výdělečné činnosti, ani její výši však nespecifikoval. Uvedl také, že hradí nájemné „*dle aktuálních možností*“. Stěžovatel a) tak v prohlášení nespecifikoval, ani kolik činí jeho příjmy, ani kolik činí jeho výdaje. K prohlášení pak přiložil přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2018, podle něhož jeho čistý příjem z podnikání a samostatné výdělečné činnosti v daném roce činil 28 780 Kč (rozdíl mezi příjmy ve výši 343 403 Kč a výdaji ve výši 314 623 Kč.)

[16] Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s náhledem městského soudu, že stěžovatelem a) uváděné údaje zejména o jeho příjmech, ale rovněž o jeho výdajích, se jeví jako vysoce nevěrohodné. Pokud by skutečně jediným příjmem stěžovatele a) bylo (za rok 2018) uváděných 28 700 Kč z podnikání a samostatné výdělečné činnosti, činil by (v roce 2018) jeho průměrný měsíční příjem přibližně částku 2 400 Kč. Stěžovatel a) přitom nepochybně vedle řady uváděných, nevyčíslených, výdajů (finanční podpora matky, dluhy na zdravotním a sociálním pojištění, půjčka na podnikání, náklady na soudní a exekuční řízení) musí uspokojovat i základní životné potřeby [kromě výdajů na bydlení, jež bez specifikace uvádí, se jedná o výdaje na stravování, zdravotní výdaje, ošatné atp.]. Z údajů uváděných stěžovatelem v prohlášení, ani z přiloženého daňového přiznání, však není zřejmé, z čeho stěžovatel tyto výdaje, jež nepochybně musí vynakládat, hradí. Je tak správný závěr městského soudu, že stěžovatel a) neprokázal, že nemá k úhradě soudního poplatku dostatečné prostředky (první podmínka pro přiznání osvobození od soudních poplatků).

[17] Městský soud současně dospěl k závěru, že návrh (žaloba) stěžovatele a) zjevně nemůže být úspěšný (druhá podmínka pro přiznání osvobození od soudních poplatků). Stěžovatel a) proti tomuto závěru nebrojí, postačí tak rekapitulovat, že městský soud, kromě poukazu na povahu žalobou napadaného rozhodnutí, považoval za rozhodné, že žaloba, v podobě v jaké byla podána, neobsahuje žádný žalobní bod. Vymezení žalobních bodů v zákonem stanovené lhůtě je přitom obligatorní náležitostí žaloby [§ 71 odst. 1 písm. d) s. r. ř.].

[18] Přílehlavý je konečně i poukaz městského soudu, že stěžovatel a) vyvolává u správních soudů celou řadu sporů, proti čemuž stěžovatel a) rovněž v kasační stížnosti nikterak nebrojí. Kasačnímu soudu je přitom z úřední činnosti známo, že stěžovatel a) ve svých podáních veskrze nebrojí proti napadaným rozhodnutím správních orgánů (a rovněž následně kasačními stížnostmi napadaným rozhodnutím krajských soudů) věcně, nýbrž opakovaně poukazuje především na obtíže, s nimiž se v životě potýká v důsledku trestné činnosti, jíž měl být obětí. Nejvyšší správní soud nikterak nezlehčuje případnou obtížnou životní situaci stěžovatele a), při posuzování návrhu na osvobození od soudních poplatků je však třeba vycházet z účelu institutu osvobození. Tím je ochrana práv účastníka řízení před odepřením soudní ochrany v případech, kdy by nedostatek finančních prostředků, neumožňující mu zaplacení soudního poplatku, bránil hájení jeho práv v řízení před soudem. Smyslem tohoto institutu není kompenzovat navrhovateli zátěž spojenou se soudním řízením, ale zajistit přístup k soudu (viz například usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95). Stěžovateli a) nic nebrání, aby řízení zahájené před městským soudem vedl, je však na něm, aby (z důvodů výše vyložených) nesl náklady s tím spojené.

pokračování

[19] Jelikož u stěžovatele a) nejsou dány podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků, městský soud správně uzavřel, že mu nelze ustanovit ani zástupce pro řízení (§ 35 odst. 10 věta první s. ř. s.).

[20] Z důvodů výše uvedených Nejvyšší správní soud v souladu s § 110 odst. 1 větou druhou s. ř. s. kasační stížnost stěžovatele a) zamítl.

[21] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti stěžovatele a) bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatel a) byl v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nevzniklo (výrok III.). Protože byly kasační stížnosti stěžovatele a) napadeny pouze výroky usnesení městského soudu, jimiž bylo rozhodováno výlučně o procesních právech uvedeného stěžovatele, je pojmově vyloučeno, aby žalovanému v souvislosti s řízením o této kasační stížnosti vznikly nějaké náklady řízení. Nejvyšší správní soud proto o nákladech řízení žalovaného v řízení o kasační stížnosti stěžovatele a) nerozhodoval.

[22] Pokud jde o kasační stížnost stěžovatelky b), je nutné předeslat, že s tímto podáním je spojen vznik poplatkové povinnosti [§ 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „zákon o soudních poplatcích“)]. Dle položky č. 19 sazebníku soudních poplatků, který je přílohou uvedeného zákona, je kasační stížnost zpoplatněna částkou 5 000 Kč.

[23] Podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích platí, že *nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.*

[24] Stěžovatelka b) soudní poplatek současně s podáním kasační stížnosti nezaplatila, Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 25. 6. 2020, č. j. 3 Afs 183/2020-17, následně zamítl její žádost o osvobození od soudních poplatků a vyzval ji, aby soudní poplatek ve výši 5 000 Kč zaplatila ve lhůtě 15 dnů od doručení tohoto usnesení. Dále tímto usnesením stěžovatelku b) vyzval, aby ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení předložila plnou moci udělenou advokátovi k zastupování v řízení o kasační stížnosti, případně prokázala, že má právní vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Současně s tím byla stěžovatelka b) poučena o procesních následcích, nebude-li uvedeným výzvám vyhověno.

[25] Usnesení č. j. 3 Afs 183/2020-17, bylo doručeno do datové schránky stěžovatelky b) dne 30. 6. 2020 (č. l. 18 spisu tohoto soudu). Posledním dnem patnáctidenní lhůty pro zaplacení soudního poplatku se tak stala středa 15. 6. 2020 (§ 40 odst. 1 s. ř. s.). Stěžovatelka b) však do tohoto dne (ani později) soudní poplatek nezaplatila.

[26] Podle § 47 písm. c) s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., soud řízení usnesením zastaví, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon. Jelikož soudní poplatek nebyl ve stanovené lhůtě zaplacen, byly naplněny podmínky předvídané v § 9 odst. 1 větě druhé zákona o soudních poplatcích. Nejvyšší správní soud proto řízení o kasační stížnosti stěžovatelky b) výrokem II. zastavil.

[27] Pro úplnost lze dodat, že ačkoliv stěžovatelka b) neodstranila ani další vadu své kasační stížnosti, a to předložení plné moci udělené jí advokátovi k zastupování v řízení o kasační stížnosti, přestože k tomu byla výrokem IV. usnesení č. j. 3 Afs 183/2020-17, vyzvána, Nejvyšší správní soud nepostupoval podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. (tj. odmítnutí žaloby pro neodstranění nedostatku podmínky řízení), ale v režimu § 47 písm. c) s. ř. s. (za použití § 120 s. ř. s.), neboť postup spočívající v zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku má přednost před jinými procesními postupy (zde odmítnutí návrhu).

[28] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti stěžovatelky b) Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 3 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., tak, že stěžovatelka b) ani žalovaný nemají právo na náhradu nákladů řízení, neboť řízení bylo zastaveno (výroky III. a IV.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. srpna 2020

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu